

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 11 maj 1920 kl. 2 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juli 1919 om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror. (1:a avd.)

Närvarande: herrar Röing, friherre Fleming, Antonsson, Wijk, K. A. Nilson, Wohlin, Boman, Rosén, Holmström, Jonsson i Hökhult, Bergman, P. Albert Bergström, Björnsson, Björkman, Bökelund, Jönsson i Fridhill, Viklund i Oviken, Lithander och Björklund.

I en den 23 januari 1920 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 47, har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen antaga följande

Förslag

till

Förordning

angående fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juli 1919 om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror.

Härigenom förordnas, att förordningen den 11 juli 1919 om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror skall äga fortsatt tillämpning till utgången av år 1921.

Frågans be-
handling vid
1919 års
riksdag.

Med en till 1919 års riksdag avgiven proposition, nr 251, framlade Kungl. Maj:t förslag till förordning om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror. Förslaget upptog icke någon begränsning av förordningens giltighetstid. I motiveringen till propositionen meddelade departementschefen, att sådana lyxföremål, varom fråga vore, under år 1917 gjorts till föremål för särskild beskattning i Danmark och Norge, och lämnade departementschefen en redogörelse för lagstiftningen i omförmälda båda länder. I betänkande, nr 46, med anledning av sistnämnda proposition påpekade bevillningsutskottet, att det av Kungl. Maj:t framlagda författningsförslaget i flera viktiga hänseenden avveke från de i Danmark och Norge gällande bestämmelserna, och meddelade utskottet, att, sedan under utskottets förberedande behandling av frågan anmärkts att de danska och norska bestämmelserna i flera hänseenden syntes vara att föredraga framför de av Kungl. Maj:t föreslagna, utskottet låtit utarbeta ett författningsförslag, som i väsentliga punkter överensstämde med lagstiftningen i Danmark och Norge och enligt vilket förordningens giltighetstid skulle sträcka sig endast till utgången av år 1920.

Utskottet fann sig emellertid i frågans dåvarande läge icke kunna förorda till antagande något förslag till lagstiftning i ämnet. Detta berodde, förklarade utskottet, på vissa enligt utskottets mening avgörande invändningar, som framförts inom utskottet och vilka träffade icke blott det med propositionen framlagda utan även det omarbetade förslaget. Härom anförde utskottet:

»Det har anmärkts, att kontrollen över stämpelpiktens fullgörande icke kan bli effektiv. Även om man anser sig kunna utgå från, att försäljare av guldsmedsvaror i öppen bod komme att i stort sett ställa sig till efterrättelse de bestämmelser, som kunde komma att utfärdas, återstår dock dels importen och dels handeln man och man emellan. Det synes ligga i öppen dag, att skattskyldighetens fullgörande, då skattepliktiga varor, särskilt de dyrbaraste bland dem, pärlor och ädla stenar, medföras från utlandet, måste bli med de föreslagna bestämmelserna fullständigt beroende av de resandes plikt känsla. Härvid vill utskottet erinra, att enligt gällande tulltaxa oinfattade äkta pärlor liksom oinfattade ädelstenar äro tullfria, vilket icke synes kunna hava någon annan grund än den insedda omöjligheten att åstadkomma effektiv kontroll. Vidare lär — enligt vad som upplysts bland annat i en från Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund till bevillningsutskottet i anledning av den föreliggande propositionen ställd skrift — underhandsförsäljning av dyrbara smycken och pärlor särskilt genom utländska affärsmän hava under kristiden utvecklats till avsevärd omfattning. Införandet av ifrågasatta stämpelskatt skulle nu otvivelaktigt verka uppmuntrande på underhandsförsäljningen, vilken synes vara oåtkomlig för varje kontroll enligt de ifrågasatta bestämmelserna

och vilken ytterligare kunde draga fördel av den nyss antydda möjligheten att utan stämpels erläggande införa varor från utlandet. I den mån försäljning, som bedrivs av mindre nogräknade personer, komme att gynnas, skulle den lojala handelns intressen trädas för nära. Givetvis skulle även det finansiella resultatet av beskattningen i hög grad äventyras, om en kanske betydande del av handeln med skattepliktiga varor undandroges beskattning. Indirekt skulle lagstiftningens fiskalska syfte motarbetas därigenom att de lojala yrkesutövarnas skattepliktiga inkomster minskades.»

Med förklarande att bevillningsutskottet väl insåge svårigheterna att på ett sådant område, som här vore i fråga, åstadkomma en effektiv skattelagstiftning, stannade utskottet sålunda vid att hemställa, att Kungl. Maj:ts proposition i ämnet icke måtte av riksdagen bifallas.

Uti en vid betänkandet fogad reservation hemställdes, att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts med propositionen nr 251 framlagda författningsförslag icke kunnat oförändrat bifallas, måtte antaga ovan omnämnda omarbetade förslag till förordning om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror.

Vid frågans behandling i riksdagen fattade kamrarna skiljaktiga beslut, i det att första kammaren biföll vad utskottet hemställt, varemot andra kammaren, med avslag å utskottets hemställan, biföll den vid betänkandet fogade reservationen.

Vid frågans avgörande medelst gemensam omröstning beslöt riksdagen med 187 röster mot 104 att antaga det omarbetade förslaget till förordning i ämnet. I överensstämmelse med riksdagens sålunda fattade beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 11 juli 1919 förordning om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror. Nämnda förordning trädde i kraft den 1 september 1919 och gäller till utgången av år 1920.

Den nu föreliggande propositionen avser förordningens fortsatta *Propositionen.* tillämpning till utgången av år 1921.

Innan utskottet redogör för de av chefen för finansdepartementet härför anförda skäl, torde utskottet få något belysa den statsfinansiella betydelse, som tillmätts ifrågavarande stämpelskatt.

Uti bevillningsutskottets betänkande till 1919 års lagtima riksdag, nr 72, angående beräkning av bevillningarna för år 1920, anförde utskottet, att, bland annat, inkomstökningen genom beskattningen av pärlor och vissa andra lyxvaror icke syntes kunna vara av någon större betydelse, då det gällde att fastställa slutsumman för inkomstiteln stämpelmedel. Utskottet hade därför ansett sig kunna bortse härifrån vid be-

räkningen av stämpelmedlens slutsumma. Enahanda ståndpunkt har statskontoret intagit i sin skrivelse den 13 december 1919 med inkomstberäkning för år 1921.

Då chefen för finansdepartementet den 7 januari 1920 föredrog förslag till finansplan för år 1921, förklarade sig departementschefen, som uppförde stämpelmedlen med av statskontoret föreslaget belopp, utgå ifrån, bland annat, att lyxstämpelavgiften enligt ovannämnda förordning den 11 juli 1919 komme att bibehållas under år 1921; och anförde departementschefen vidare:

»Vad angår intäkten av denna stämpelavgift, vilken statskontoret säger sig icke hava tagit i beräkning, tillåter jag mig meddela, att enligt vad jag från generalpoststyrelsen inhämtat, intill utgången av nästlidna december försållts lyxstämplar för 79,600 kronor. Den nya stämpelavgiften har varit i tillämpning sedan den 1 september 1919. Emellertid hava, enligt vad jag på förekommen anledning gjort mig underrättad om, vederbörande länsstyrelser i flera län försummat att i tid vidtaga åtgärd för utseende av tillsyningsmän; i vissa fall har åtgärden fördröjts till in i november. Kontrollen har alltså under den första tidens tillämpning varit bristfällig. Med hänsyn härtill är ovan angivna siffra icke en fullt tillförlitlig utgångspunkt för beräkning av skatteintäkten. Närmast synes den peka mot en årsintäkt av omkring 300,000 kronor. Någon anledning att med förslagsvis detta belopp höja stämpelmedlen i budgeten synes mig ej föreligga, då andra och betydligt viktigare faktorer äro tämligen osäkra.»

Till ovannämnda statsrådsprotokoll för den 23 januari 1920, vilket innehåller motiveringen till den föreliggande propositionen, har departementschefen, under erinran om den nyss återgivna uppgiften rörande inkomsten av denna stämpelavgift, inskränkt sig till att dels såsom sin mening uttala, att den avsedda skattekällan även i fortsättningen borde utnyttjas, dels ock påpeka, att under den korta tid, förordningen i fråga varit i tillämpning, någon större erfarenhet rörande bestämmelsernas verkningar i olika hänseenden givetvis icke kunnat vinnas. I betraktande härav hade departementschefen ansett sig för det dåvarande böra stanna vid att tillstyrka, att förordningen i oförändrat skick erhöle förlängd giltighet under ytterligare ett år eller till utgången av år 1921.

Utskottet.

Chefen för finansdepartementet har sålunda icke ansett sig kunna tillmäta den hittills vunna erfarenheten rörande den ifrågavarande stämpelbeskattningens verkningar i olika hänseenden avgörande betydelse för lyxstämpelns definitiva införlivande med vårt skattesystem. Departementschefen synes i stället anse, att den korta tid, förordningen varit i kraft, icke varit tillräcklig för att därpå grunda ett bestämt omdöme om dess lämplighet. I överensstämmelse med en sådan uppfattning har

departementschefen ifrågasatt och Kungl. Maj:t föreslagit endast ett års ytterligare giltighet för den ifrågavarande förordningen.

Utskottet har sökt erhålla uppgifter om beloppet av försålda lyxstämplar efter den 1 januari 1920. Från generalpoststyrelsens sida har emellertid meddelats, att utan ett omfattande utredningsarbete endast den uppgiften kunde för närvarande meddelas, att till postkontoren utsänts under tiden från innevarande års början till och med den 3 nästlidna april lyxstämplar till belopp av 39,300 kronor.

I 12 § av ovannämnda nu gällande förordning stadgas, att tillsyn över efterlevnad av förordningens föreskrifter tillkommer överståthållarämbetet och länsstyrelserna, att tillsynen utövas genom särskilda tillsyningsmän samt att tillsyningsmännen äga uppbära dels särskilt arvode, som på förslag av överståthållarämbetet och länsstyrelserna fastställs av Kungl. Maj:t, dels ock vid resor i och för uppdragets fullgörande resekostnads- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i gällande resereglemente. Utskottet har under hand i finansdepartementet inhämtat, att förslag i fråga om särskilda arvoden för tillsyningsmännen icke ännu inkommit från alla vederbörande myndigheter, varföre några arvoden ännu icke blivit av Kungl. Maj:t fastställda. Enligt en från nämnda departement överlämnad promemoria, dagtecknad den 16 april 1920, hade förslag till arvoden åt tillsyningsmän enligt nämnda paragraf inkommit från 11 länsstyrelser, vilka föreslagit arvodessummor å inalles 5,175 kronor för år.

Vidare har utskottet mottagit skrifter från två av de största juvelerfirmorna i Stockholm. I dessa inlagor meddelas, att den lojala handeln med juveler och andra smycken, vilka äro föremål för lyxskatt, gått väsentligt tillbaka under den tid förordningen varit i kraft, och uttalas den uppfattningen, att ifrågavarande beskattning varit en starkt bidragande orsak härtill, såtillvida som densamma varit ägnad att uppmuntra dels inköp från sådana främmande länder, där motsvarande beskattning ej förekommer, dels underhandsförsäljning av utländska affärsmän eller andra utländska innehavare av smycken. I bägge de senare fallen hade statsverket gått miste om den påräknade stämpelskatten. I fråga om bedömandet av det hittills vunna finansiella resultatet av lyxstämpelbeskattningen har från juvelerarkåll framhållits, huru som den största omsättningen av ifrågavarande artiklar förekomme under tiden närmast före jul samt att därjämte vårmånaderna plägade kännetecknas av god köplust. Under övriga delar av året vore omsättningen merendels obetydlig.

För egen del har utskottet funnit, att i belysning av de senast återgivna meddelandena de tillgängliga uppgifterna angående försäljning eller utlämning av lyxstämplar icke kunna anses giva stöd åt departementschefens sannolikhetsberäkning av en årlig avkastning å 300,000 kronor. Tager man tillika i beaktande de ganska avsevärda kostnader, däri inbegripna även ersättningar enligt resereglementet, som kontrollen över författningens efterlevnad synes komma att draga, torde nettoinkomsten av ifrågavarande stämpelskatt komma att stanna vid väsentligt lägre årsbelopp än det nyss nämnda.

De av bevillningsutskottet vid 1919 års lagtima riksdag uttalade farhågorna beträffande verkningarna av denna stämpelskatt synas hava blivit i hög grad besannade. Nedgången i juvelerarnas omsättning har visserligen sannolikt i första hand sin grund i nedåtgående konjunkturer. Men det torde näppeligen kunna betvivlas, att den icke obetydligt ökade kostnad, som denna stämpelskatt föranleder, i förening med de olägenheter för köpare, som kontrollföreskrifternas iakttagande innebär, måste i sin mån bidra till att leda handeln med ifrågavarande artiklar in på sådana vägar, där beskattningen undgås. Då det torde vara otänkbart att kunna åstadkomma en kontroll som omöjliggör anlitaandet av sådana smygvägar och då det givetvis ligger i statens intresse såväl ur fiskalisk som ur allmän rättssynpunkt att befrämja den lojala handeln, av vars avkastning staten har att påräkna en skatteinkomst, som vid den illojala handeln säkerligen i de allra flesta fall icke inflyter, så har utskottet för sin del ansett, att olägenheterna med den ifrågavarande beskattningsformen äro så påtagliga, att de icke kunna anses uppvägas av den skäligen obetydliga och osäkra inkomsten av lyxstämplarnas försäljning.

På nu anförda skäl får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 47, med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juli 1919 om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror icke måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 11 maj 1920.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Reservationer:

av herrar *K. A. Nilson, Rosén, Holmström, P. Albert Bergström, Björnsson, Björkman, Jönsson* i Fridhill, *Viklund* i Oviken och *Björklund*, som ansett, att utskottet bort hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 47, måtte av riksdagen bifallas; samt

av herr *Wohlin*, som anført:

»Den under de senaste åren starkt tilltagande konsumtionen inom riket av lyxvaror borde enligt mitt förmenande långt före detta hava föranlett lämpliga åtgärder från statsmakternas sida. Större intresse för denna fråga synes mig emellertid icke hava förefunnits. Sålunda har innevarande riksdag på hemställen av bevillningsutskottets majoritet avslagit väckt motion om åtgärder för hämmande av importen till riket av lyxvaror och umbärliga varor, vilken import under år 1919 uppgick till ett värde av över $\frac{1}{4}$ miljard kronor. Frågan om införandet av en omsättningsskatt vid handel med lyxvaror har på sin tid varit föremål för överväganden inom finansdepartementet, vilka emellertid endast resulterat i den nu föreliggande förordningen. Sådan omsättningsskatt å lyxvaror läser emellertid i ganska vidsträckt omfattning hava införts i vissa av Amerikas Förenta Stater och uppgives i ekonomiska korrespondenser hava rätt väl fyllt sitt ändamål.

Förevarande förordning har visserligen icke någon stor betydelse, men den innebär dock ett steg i rätt riktning, vilket man skulle önska se efterföljt av utvidgad beskattning av lyxföremål, om ock eventuellt lagd efter rationellare grunder. Ett upphävande av förordningen kan icke främja intresset för dessa strävanden på beskattningsområdet. Då jag därtill icke kan tillerkänna avgörande betydelse åt utskottets skäl för avstyrkande av förordningens prolongation, reserverar jag mig mot utskottets hemställen och yrkar bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande proposition nr 47.»